

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-01-09

Ärendenummer GSK-2024-04911

Handläggare

Amanda Andersson

E-post amanda.2.andersson@grundskola.goteborg.se

Yttrande över motion om åtgärder mot missbruk av lustgas

Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

Grundskolenämnden avstyrker motionen från Agneta Kjaerbeck (SD), Jörgen Fogelklou (SD) och Emma Altenhammar (SD) om åtgärder mot missbruk av lustgas i Göteborgs kommun och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2025-01-09, som sitt yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt att grundskolenämnden ska yttra sig över motion om åtgärder mot missbruk av lustgas i Göteborgs kommun.

Motionärerna vill att kommunfullmäktige beslutar om att införa ett kommuntäckande förbud mot missbruk av lustgas på offentliga platser i Göteborg i de lokala ordningsföreskrifterna. Utöver förbudet föreslås socialnämnd Centrum få i uppdrag att i samverkan med skolor, vårdcentraler och ungdomsverksamheter genomföra en informationskampanj om lustgas riktad till ungdomar i Göteborg och deras föräldrar.

Regeringen har i februari 2025 överlämnat en lagrådsremiss till Lagrådet gällande en ny lag om lustgas som ska motverka användningen av lustgas som berusningsmedel. De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025. De lokala ordningsföreskrifterna för Göteborgs Stad gäller sedan den 1 januari 2025 och i dessa finns ett förbud mot lustgas i berusningssyfte vars geografiska omfattning överensstämmer med alkoholförbudets geografiska omfattning.

Information är en viktig del i arbetet för att motverka användandet av lustgas. Grundskoleförvaltningen har under 2024 tagit fram en folder om alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar (ANDTS) samt att socialförvaltning Centrum arbetar med att fram en stadenövergripande kampanj. Grundskoleförvaltningen menar att det är viktigt att se till helheten gällande informationskampanjer och inte satsa på parallella kampanjer inom närliggande områden.

Grundskoleförvaltningen anser med anledningen av ovanstående att motionen ska avstyrkas.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Grundskoleförvaltningen gör bedömningen att ett genomförande av förslagen inte kommer att påverka förvaltningens kostnader.

Genom att arbeta hälsofrämjande och förebyggande mot skadligt bruk av ANDTS är det möjligt att göra hälsomässiga och ekonomiska samhällsvinster.

Bedömning ur ekologisk dimension

Lustgas är en växthusgas som bland annat bidrar till ozonnedbrytning och förstärker växthuseffekten. Privat nyttjande av lustgas kan te sig som en liten del i jämförelse med utsläpp av lustgas inom industrin eller i jordbruket, men när många använder lustgas blir det en kumulativ effekt som innebär negativa effekter för både miljö och människor¹.

Nedskräpning kopplat till nyttjande av lustgas i berusningssyfte leder till att lustgaspatroner ofta hamnar i naturen eller förbränns.

Bedömning ur social dimension

Enligt FN:s barnkonvention artikel 33 måste skolan säkerställa att barn och ungdomar ges goda förutsättningar för hälsa och har en skyldighet att skydda barn och ungdomar från alkohol och droger.

Bedömning av barnets bästa

I Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysnings (CAN:s) årliga nationella skolundersökning år 2024 uppgav runt 2 procent av eleverna i årskurs 9 att de använt lustgas under de senaste 12 månaderna. Det är en signifikant minskning från runt 4 procent i årskurs 9 jämfört med år 2022. Enligt en specialanalys från CAN genomförd 2022 uppges användningen vara lika vanligt bland pojkar och flickor, vanligare i storstadsområden samt att det finns ett tydligt samband med användning av alkohol, narkotika och tobak. Under perioden mellan 2020 och 2024 har samtalen till Giftinformationscentralen från allmänhet och sjukvårdspersonal rörande lustgas ökat väldigt kraftigt och antalet frågor har fortsatt att öka markant under 2024. Frågor från sjukhuspersonal utgör majoriteten av samtalen och rör vanligtvis äldre ungdomar samt unga vuxna i åldersspannet 15–29 år. Att samtalen till Giftinformationscentralen fortsätter öka går inte i linje med trenden som CAN:s skolundersökning visar vad gäller användning de senaste 12 månaderna under perioden 2022–2024².

Lustgas i berusningssyfte kan innebära allvarliga hälsorisker och påverka elevers inlärningsförmåga och utveckling. Att klara skolan är en viktig faktor för barns framtida hälsa. Generella frisk- och skyddsfaktorer har stor betydelse för barns psykiska hälsa inklusive bruk av ANDTS. Genom kunskaps- och värdegrundsuppdraget är skolan en viktig aktör i att bidra till arbetet med ANDTS-prevention. Skolan spelar till exempel en viktig roll genom att undervisa om riskerna med tobak, alkohol och andra droger. Samverkan mellan skola och vårdnadshavare samt vårdnadshavares förmåga till engagemang i skolan, deras förväntningar på barnet och förmåga att stödja och uppmuntra barnet i skolarbetet är viktiga för skolresultat, hälsa och trivsel. Genom att stödja vårdnadshavare i detta kan förutsättningarna för goda skolprestationer förbättras.

Förvaltningen bedömer att ett aktivt arbete mot ANDTS bedrivs utifrån barnkonventionen samt utifrån vad som bedöms vara barns bästa. Detta arbete behöver pågå kontinuerligt för att säkerställa utveckling och arbete av god kvalitet.

¹ [Dikväveoxid \(N2O\)](#)

² [Frågor och svar om lustgas — Folkhälsomyndigheten](#)

Samverkan

Information på facklig samverkansgrupp (FSG) den 10 mars 2025.

Bilagor

1. Motion av Agneta Kjaerbeck (SD), Jörgen Fogelklou (SD) och Emma Altenhammar (SD) om åtgärder mot missbruk av lustgas i Göteborgs kommun

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt en motion av Agneta Kjaerbeck (SD), Jörgen Fogelklou (SD) och Emma Altenhammar (SD) om åtgärder mot missbruk av lustgas i Göteborgs kommun som grundskoleförvaltningen ska yttra sig över.

Remissvaret ska ha inkommit till stadsledningskontoret senast den 1 april 2025.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har översänt en motion av Agneta Kjaerbeck (SD), Jörgen Fogelklou (SD) och Emma Altenhammar (SD) om åtgärder mot missbruk av lustgas i Göteborgs kommun.

Motionärerna skriver att användningen av lustgas för berusning ökat under det senaste decenniet och att det leder till folkhälso- och miljöproblem. Lustgas säljs laglig för användning i matlagning men används allt oftare bland unga i berusningssyfte. Det skapar både hälsorisker genom att frekvent användning kan leda till allvarliga neurologiska skador samt miljöproblem eftersom lustgas är en växthusgas.

Motionärerna föreslår att kommunfullmäktige beslutar om att ett stadstäckande förbud mot användning och innehav av lustgas på offentliga platser i Göteborg som införs i ordningsföreskrifterna. Syftet är att tydliggöra att lustgas inte är ett acceptabelt berusningsmedel och att underlätta för polisen att ingripa mot missbruk.

Utöver förbudet föreslås socialnämnd Centrum få i uppdrag att i samverkan med skolor, vårdcentraler och ungdomsverksamheter genomföra en omfattande informationskampanj riktad till ungdomar och deras föräldrar. Kampanjen ska belysa de allvarliga neurologiska skador som kan uppstå till följd av frekvent lustgasbruk och de miljömässiga konsekvenserna av att felaktigt slänga tomma lustgastuber.

Förslag till beslut i kommunfullmäktige:

1. Kommunstyrelsen beslutar om ett kommuntäckande förbud mot missbruk av lustgas i offentliga miljöer som införs i Göteborgs lokala ordningsföreskrifter.
2. Socialnämnd Centrum i samarbete med skolor, vårdcentraler och ungdomsverksamheter, genomför en informationskampanj som riktar sig till ungdomar i hela Göteborg och deras föräldrar.

Lustgas

Det kemiska namnet för lustgas är dikväveoxid N₂O. Lustgas används inom sjukvården som läkemedel mot smärta samt används som drivgas i livsmedelsprodukter, framför allt till så kallade gräddsifoner. I dagsläget är lustgas inte klassat som narkotika eller förbjudet på annat sätt.

Folkhälsomyndigheten skriver på sin hemsida att användningen av lustgas i berusningssyfte har ökat bland barn och unga de senaste åren. Den svenska Giftinformationscentralen (GIC) uppger att de har tagit emot allt fler samtal som rör berusning med lustgas. Det är den icke-medicinska användningen av lustgas i berusningssyfte som har ökat och lett till skador. Lustgas i berusningssyfte kan leda till:

- Känslbortfall i armar och ben.
- Köldskada med sår i munnen.

- Långvariga minnesstörningar.
- Långvarigt förvirringstillstånd.
- Blodproppar i hjärna och lunga.

Lokala ordningsföreskrifter för Göteborgs Stad

Lokala ordningsföreskrifter för Göteborgs Stad trädde i kraft den 1 januari 2025. Av stadsledningskontorets tjänsteutlåtande till ordningsföreskrifterna framgår bland annat att bedömningen är att det ska finnas ett förbud mot lustgas i berusningssyfte och att förbudets geografiska omfattning bör överensstämma med alkoholförbudets geografiska omfattning samt att skol- och förskolegårdar jämställs med offentlig plats efter verksamhetstid vid tillämpningen av 9 § i ordningsföreskrifterna, som rör alkohol- och lustgasförbud. Bestämmelsen omfattar också fristående skolor och förskolors gårdar i och med att det inte uppställs något krav på att kommunen ska äga eller förvalta sådan mark som jämställs med offentlig plats. Göteborg har ett omfattande förbudsområde och de eventuellt ytterligare platser som föreslås måste vara motiverade utifrån ordningslagens förutsättningar.

Förvaltningens bedömning

I stadens lokala ordningsföreskrifter som trädde i kraft den 1 januari 2025 finns ett förbud mot lustgas i berusningssyfte och förbudets geografiska omfattning överensstämmer med alkoholförbudets geografiska omfattning. Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen lade Sverigedemokraterna ett tilläggsyrkande gällande att införa ett förbud i de lokala ordningsföreskrifterna mot bruk av lustgas i berusningssyfte över hela stadens område. Både vid kommunstyrelsens sammanträde den 9 oktober 2024 och vid kommunfullmäktiges sammanträde den 12 december 2024 avslogs Sverigedemokraternas tilläggsyrkande. Kommunfullmäktige antog lokala ordningsföreskrifter för Göteborgs Stad vid sammanträdet den 12 december 2024.

Regeringen har den 20 februari 2025 överlämnat en lagrådsremiss till Lagrådet gällande en ny lag om lustgas som ska motverka användningen av lustgas som berusningsmedel. Bland annat föreslås det bli förbjudet att sälja lustgas till någon under 18 år och att lustgas i övrigt bara ska få säljas i begränsade mängder eller för användning i näringsverksamhet. De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Med anledning av att frågan om förbud mot försäljning till barn under 18 år bereds på nationell nivå samt att de lokala ordningsföreskrifterna nyligen beslutats om i kommunfullmäktige anser grundskoleförvaltningen att förslaget om ett kommuntäckande förbud mot ordningsföreskrifter ska avstyrkas.

Grundskoleförvaltningen arbetar förebyggande och hälsofrämjande mot skadligt bruk av ANDTS. Inom grundskoleförvaltningen har gruppen för ANDTS under våren 2024 arbetat fram en folder som riktar sig till vårdnadshavare. Foldern innehåller information som syftar till att ge vårdnadshavare mer kunskap om ANDTS, kunskap om hur skolan arbetar för en drogfri skola samt tips om var och hur vårdnadshavare kan få rådgivning och stöd vid oro eller misstanke om missbruk. Foldern ska användas på föräldramöten och kommer att finnas tillgänglig hos skolsköterska.

Det pågår också ett aktivt arbete med drogfri skola utifrån medel som tilldelats i tilläggsbudget hösten 2024. Socialförvaltning Centrum arbetar med att fram en stadenövergripande kampanj mot ANDTS som inkluderar affischer, beachflaggor och så

kallade fickkort (små foldrar som går att stoppa i fickan eller ha i mobilskalet) och som skolorna kommer att få ta del av. Utöver detta samlas information och stöd riktat till ungdomar och vårdnadshavare på en hemsida. Detta ska vara klart innan sommaren och kommer finnas på goteborg.se.

Information är en viktig del i arbetet för att motverka användandet av lustgas bland barn och unga. Grundskoleförvaltningen menar dock att det är viktigt att se till helhet gällande informationskampanjer och inte satsa på parallella kampanjer inom närliggande områden. En risk som det skulle kunna leda till är kommunikationströtthet hos mottagarna. Grundskoleförvaltningen anser därmed att förslaget om en informationskampanj om lustgas ska avstyrkas.

Protokollsutdrag skickas till

stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se (diarienummer SLK-2024-00958)

Maria Andersson

Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg

Avdelningschef Planering och utveckling